

۱۱۲۷.۸۸
۹۰, ۵, ۱۹

اصول تنظيم و کنترل بودجه

نویسنده

دکتر حاجیه رجبی فرجاد

سرشناسه	: رجبی فرجاد، حاجیه، ۱۳۶۵ -
عنوان و پدیدآور	: اصول تنظیم و کنترل بودجه/ نویسنده حاجیه رجبی فرجاد.
مشخصات نشر	: تهران: صفار، ۱۳۹۳.
مشخصات ظاهری	: ۱۶۰ ص.
شابک	: 978-964-388-426-0
وضعیت فهرست‌نویسی	: فیبا
یادداشت	: کتابنامه.
موضوع	: بودجه‌ریزی -- ایران
موضوع	: بودجه برنامه‌ای -- ایران
موضوع	: ایران -- هزینه‌های دولتی
رده‌بندی کتبه	: ۱۳۹۳HJ۲۱۵۴/۴ الف ۳/ر
رده‌بندی دیوپی	: ۳۵۲/۴۸۰۹۵۵
شماره کتابسناری ملی	: ۳۵۰۰۸۱۱

فهرست نویسی پیش از انتشار: انتشارات صفار

۳۰۰۰۵۳۵۱

نام کتاب : اصول تنظیم و کنترل بودجه

مترجمان : دکتر حاجیه رجبی فرجاد

طرح جلد : فرهاد کمالی

لیتوگرافی : گنج شایگان ① ۵۵۴۰۲۱۸۴

چاپخانه : گنج شایگان ② ۵۵۴۰۳۴۷۸

شمارگان : ۱۱۰۰ نسخه

نوبت چاپ : دوم - تابستان ۱۳۹۵

قیمت : ۹۰۰۰۰ ریال

ناشر : انتشارات صفار

مرکز پخش : خیابان انقلاب - روبروی دبیرخانه دانشگاه تهران - بازارچه کتاب - طبقه دوم - مکف

انتشارات اشراقی ① ۶۶۴۰۸۴۸۷

② ۶۶۹۷۰۹۹۲

خیابان انقلاب - روبروی دبیرخانه دانشگاه تهران - بازارچه کتاب - طبقه زیرین

پخش کتاب بینش ① ۶۶۴۹۶۲۹۹

کتابفروشی مرادیان ② ۶۶۴۱۵۳۱۰

کتابفروشی صفا ① ۶۶۹۷۸۸۴۶

www.saffarpublishing.ir

www.Eshraghi.ir

Email: saffar_publishing@yahoo.com

شابک : ۹۷۸-۹۶۴-۳۸۸-۴۲۶-۰

ISBN 978-964-388-426-0

این اثر، مشمول قانون حمایت مؤلفان و مصنفان و هنرمندان مصوب ۱۳۴۸ است. هرکس تمام یا قسمتی از این اثر را بدون اجازه مؤلف (ناشر) نشر، یا پخش یا عرضه کند مورد پیگرد قانونی قرار خواهد گرفت.

مدیریت واحد تولید انتشارات صفار: ۰۹۱۲-۱۰۷۳۰۰۳

فصل اول در تعاریف و مفاهیم بودجه

۱۱ واژه‌شناسی بودجه

۱۱ تعریف بودجه

۱۵ خصوصیات قانون بودجه

۱۵ ضرورت بودجه‌ریزی در سازمان‌ها

۱۶ دیدگاه‌های مختلف بر مبنای بودجه

۱۶ دیدگاه اقتصادی

۱۷ دیدگاه اجتماعی

۱۷ دیدگاه مدیریتی

۱۷ دیدگاه سیاسی

۱۸ دیدگاه حقوقی

۱۸ موارد استفاده از بودجه

۲۲ سؤال‌های فصل یک

۲۳ اصول بودجه‌بندی

۲۴ ۱- اصل سالانه بودن

۲۴ ۲- اصل وحدت

۲۵ ۳- اصل جامعیت بودجه

۲۶ ۴- اصل شمولیت (تفصیل)

۲۶ ۵- اصل کاملیت

- ۶- اصل تخصیص و اصل انعطاف‌پذیری ۲۷
- ۷- اصل تعادل ۲۸
- الف) تعادل از نظر اقتصاد کلاسیک ۲۸
- ب) تعادل در مالیه جدید ۲۹
- تعادل مالی ۲۹
- تعادل اقتصادی ۳۰
- تعادل اجتماعی ۳۱
- ۸- اصل تخمینی بودن درآمدها ۳۱
- ۹- اصل تدریجی بودن هزینه‌ها ۳۱
- سئوال‌های فصل در ۳۲

فصل سوم: طبقه‌بندی‌های بودجه

- ضرورت طبقه‌بندی ۳۳
- انواع طبقه‌بندی‌ها ۳۳
- ۱- طبقه‌بندی درآمدی و واگذاری دارایی‌های مالی و سرمایه‌ای ۳۳
- ۲- طبقه‌بندی محاسباتی ۳۶
- ۳- طبقه‌بندی سازمانی ۳۶
- ۴- طبقه‌بندی عملیاتی ۳۷
- سئوال‌های فصل سه ۳۹

فصل چهارم: مراحل بودجه

- مراحل بودجه ۴۱
- مرحله اول: تهیه و تنظیم و پیشنهاد لایحه بودجه ۴۲
- مرحله دوم: تصویب بودجه ۴۸
- مرحله سوم: اجرای بودجه ۴۹

مرحله چهارم: نظارت بر بودجه ۵۸

سئوال‌های فصل چهار ۶۳

فصل پنجم: روش‌های پیش‌بینی بودجه

بودجه و برنامه ۶۵

بودجه‌ریزی ۶۶

تحولات نظام بودجه‌ریزی از سال ۱۹۸۰ ۶۷

الف) روش‌های پیش‌بینی درآمدها ۶۹

۱- روش پیش‌بینی درآمد سال ماقبل آخر ۷۰

۲- روش حد وسط یا میانگین ۷۰

۳- روش پیش‌بینی مستقیم ۷۰

۴- روش رگرسیون ۷۱

۵- روش ترکیبی ۷۱

ب) روش‌های برآورد هزینه‌ها در بودجه ۷۱

۱- بودجه متداول (سستی) ۷۲

نقاط ضعف سیستم بودجه‌ریزی سستی در دستگاه‌های اجرایی ۷۲

۲- بودجه‌ریزی افزایشی ۷۳

۳- بودجه‌ریزی برنامه‌ای ۷۴

۴- بودجه‌ریزی عملیاتی ۷۵

اهداف بودجه‌ریزی عملیاتی ۷۶

الف) اساس بودجه‌ریزی عملیاتی ۷۷

ب) مزایای بودجه‌ریزی عملیاتی ۷۷

ج) الزامات بودجه‌ریزی عملیاتی ۸۰

د) الزامات قانونی بودجه‌ریزی عملیاتی ۸۱

- ۸۵ تفاوت بودجه‌ریزی عملیاتی با بودجه سستی یا متداول
- ۸۵ تفاوت عمده بین بودجه برنامه‌ای و بودجه عملیاتی
- ۸۶ ۵- بودجه (نظام برنامه‌ریزی - طرح‌ریزی - بودجه‌ریزی) P.P.B.S
- ۸۷ ۶- بودجه‌ریزی بر مبنای صفر Z.B.B
- ۸۸ سنوآل‌های فصل پنج

فصل ششم: شکایات بودجه‌ای و نقش کارایی دولتی

- ۹۲ ترکیب بودجه
- ۹۳ تشکیلات امور بودجه
- ۹۳ ساختارهای بودجه
- ۹۵ مفهوم کارایی و اثر بخشی در بودجه
- ۹۵ مشکلات مربوط به فرآیند بودجه‌ریزی در ایران
- ۹۹ سنوآل‌های فصل شش

فصل هفتم: بودجه عمرانی

- ۱۰۱ سابقه بودجه عمرانی
- ۱۰۳ جایگاه بودجه عمرانی در کل بودجه کشور
- ۱۰۴ بودجه عمرانی و برنامه‌ریزی عمرانی
- ۱۰۶ طرح‌های عمرانی
- ۱۰۶ ۱- منابع لازم جهت اجرای طرح‌های عمرانی
- ۱۰۷ ۲- عوامل مؤثر بر تنظیم بودجه عمرانی (سیاست‌های تنظیمی سالانه بودجه)
- ۱۰۹ ۳- پیوست‌های بخشنامه
- ۱۱۰ ۴- دستورالعمل تهیه و تنظیم بودجه تملک دارایی‌های سرمایه‌ای
- ۱۱۲ ۵- تداخل اعتبارات هزینه‌ای (جاری) و تملک دارایی‌های سرمایه‌ای (عمرانی)
- ۱۱۲ ۶- اعتبار تملک دارایی‌های سرمایه‌ای (بودجه عمرانی)

۱۱۴.....	چارچوب تهیه و تنظیم طرح‌های عمرانی
۱۱۵.....	شاخص‌های بررسی عملکرد عمرانی طرح‌های استانی
۱۱۵.....	هدف نظام نظارت بر بودجه عمرانی
۱۱۶.....	۱- گزارش‌های نظارتی
۱۱۷.....	۲- اشکالات گزارش‌های نظارتی دفتر نظارت و ارزیابی طرح‌ها
۱۱۸.....	تفاوت طرح و پروژه
۱۱۹.....	اعتبارات خارج از شمول
۱۲۱.....	اعتبار تمام دارایی‌های سرمایه‌ای (بودجه عمرانی) طی چهار سال اول برنامه چهارم توسعه

سؤال‌های فصل هفت

۱۲۷.....	تعریف GFS
۱۲۷.....	ساختار و تصویر نظام GFS
۱۲۸.....	تفاوت بین نظام GFS و حساب‌های ملی 93 SNA
۱۲۹.....	دلایل استفاده از روش تعهدی در نظام GFS
۱۳۱.....	خصوصیات دستورالعمل GFS
۱۳۱.....	اهداف تحلیلی دستورالعمل GFS
۱۳۲.....	موارد استفاده از دستورالعمل GFS
۱۳۳.....	اجزاء و مفاهیم چارچوب دستورالعمل GFS
۱۳۴.....	ماهیت داده‌ها در نظام GFS
۱۳۵.....	طبقه‌بندی و ثبت درآمدها در نظام GFS
۱۳۶.....	طبقه‌بندی هزینه‌ها و مصارف در نظام GFS
۱۳۷.....	مقایسه روش‌های بودجه‌ریزی با نظام GFS

- ۱۳۷..... مقایسه بودجه‌ریزی سنتی و نظام GFS
- ۱۴۱..... مقایسه بودجه برنامه‌ای و نظام GFS
- ۱۴۲..... مقایسه بودجه عملیاتی و نظام GFS
- ۱۴۴..... سئوال‌های فصل هشت

- ۱۴۶..... اعتبار تملک دارایی‌های سرمایه‌ای (بودجه عمرانی) سال ۸۴
- ۱۴۷..... اعتبار تملک دارایی‌های سرمایه‌ای (بودجه عمرانی) سال ۸۵
- ۱۴۸..... اعتبار تملک دارایی‌های سرمایه‌ای (بودجه عمرانی) سال ۸۶
- ۱۴۹..... اعتبار تملک دارایی‌های سرمایه‌ای (بودجه عمرانی) سال ۸۷

- ۱۵۳..... منابع فارسی

- ۱۵۸..... منابع انگلیسی

مقدمه

بودجه به عنوان یکی از مهمترین ابزار برنامه‌های اجرایی است که اهداف کمی و کیفی، سیاست‌ها و خط مشی‌های اساسی برنامه را پی گرفته و شرایط اجرای آن را تعیین و محقق می‌سازد. همچنین، رده‌آینده، تمام نمای برنامه‌ها و فعالیت‌های دولت است و نقش بسیار مهم و حیاتی در توسعه اقتصاد ملی ایفا می‌نماید.

ساختار این کتاب در هشت فصل تدوین شده است: فصل اول اختصاص به واژه‌شناسی و تعریف بودجه، ضرورت بودجه‌ریزی و سازمان‌ها و دیدگاه‌های مختلف پیرامون بودجه دارد. در فصل دوم، اصول بودجه مورد بررسی قرار گرفته است. در فصل سوم، انواع طبقه‌بندی بودجه بیان شده است. در فصل چهارم، مراحل بودجه تشریح شده است. در فصل پنجم، روش‌های پیش‌بینی بودجه مورد بررسی قرار گرفته است. در فصل ششم، شفافیت بودجه‌ای و نقش حسابداری دولتی بیان شده است. در فصل هفتم، بودجه عمرانی، جایگاه بودجه عمرانی در کل بودجه کشور، به طور کلی سیاست‌ها و برنامه‌های عمرانی و زیربنایی دولت، از طریق بودجه عمرانی به عنوان سندی مهم و جامع اعمال گردیده و به اجرا در می‌آید. بودجه عمرانی در توسعه امور زیربنایی و زیرساخت‌های اقتصادی، اجتماعی نقش مهمی ایفا می‌کند و اهمیت آن تا حدی است که در قانون برنامه و بودجه مصوب سال ۱۳۵۱ به طور ویژه در بندهای ۵ و ۷ این امر بیان شده است. سرانجام در فصل هشتم، نظام آمارهای مالی دولت GFS مورد بررسی قرار گرفته است.

در پایان، با سپاس به درگاه احدیت که با عنایت توفیق، راه انتشار این کتاب را بر نگارنده هموار نموده است، ضروری می‌دانم از همه عزیزانی که در تدوین و نگارش، بازخوانی، حروفچینی و ویرایش آن نقشی داشته‌اند، صمیمانه تشکر و قدردانی نمایم. لازم است یادآور شوم نقایص احتمالی، ناشی از ضعف و بضاعت اندک مؤلف است که ضمن پوزش از خوانندگان ارجمند، راهنمایی ایشان را به دیده منت، پذیرا خواهم بود و اگر نقطه قوتی باشد، مدیون اظهار نظر و راهنمایی استادان و فرهیختگانی است که راجع به موضوع کتاب و محتوای آن با ایشان مشورت نموده و با بزرگواری نظرات خویش عرضه داشته‌اند.

خوانندگان فهیم و محترم می‌توانند نظرات ارزشمند خود را از طریق پست الکترونیکی hajiehrajaei@yahoo.com با نویسنده در میان بگذارند.

حاجیه رجایی فرجاد